

Content Analysis of Picture Story Books for Hospitals: A Document Review for Children Aged 3-6

Abstract

This study aims to reveal how medical personnel, medical equipment and procedures, symptoms, information about illness, accompanying persons, and recovery processes are addressed in hospital-themed picture books published for preschool children (ages 3-6). The study was conducted using the document analysis method, one of the qualitative research methods. A total of 23 books were examined within the scope of the research. To collect the data for the study, the researchers conducted a literature review and created a "Hospital Story Book Review Form." To increase the reliability of the form, opinions were sought from three experts, and the final version of the form was created. This form covers the general characteristics of the book (author, publisher, year of publication) and items related to the hospital theme. Among medical instruments, stethoscopes, thermometers, and needles/syringes were most frequently depicted in the books. Furthermore, while the healing process was explicitly described in most books, it was determined that this process was not depicted at all in ten books. Recommendations for researchers and families were provided based on the study results.

Keywords: Hospital, illustrated children's books, preschool period.

About the Article

Submitted date: 24.01.2026

Accepted Date: 12.08.2026

Asya Çetin
Karabük University, Faculty of Health
Sciences, Child Development
Department, Karabük, Türkiye;
asyacetin@karabuk.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-2756-5322>

Elif Koyunoğlu
Ataşehir Adıgüzel Vocational School,
Child Care and Youth Services
Department, Child Development
Program İstanbul, Türkiye;
elifkoyunoglu@adiguzel.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-1266-3277>

Kamila Alim
Department of Child Development,
Faculty of Health Sciences, Ankara
University, Ankara, Türkiye;
kamilaalim@ankara.edu.tr
<https://orcid.org/0009-0007-9833-738X>

Article Type: Research

To cite this article: Çetin, A., Koyunoğlu, E., & Alim, K. (2026). Content analysis of picture story books for hospitals: A document review for children aged 3-6 . *Journal of Children's Literature and Language Education*, 9(2026), 1-26.

Hastaneye Yönelik Resimli Hikâye Kitaplarının İçerik Analizi: 3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Bir Doküman İncelemesi

Özet

Bu çalışmada okul öncesi dönem (3-6 yaş) çocukları için yayımlanmış hastane temalı resimli çocuk kitaplarında tıbbi personel, tıbbi alet ve işlemler, semptomlar, hastalıkla ilgili bilgilendirme, refakatçi ve iyileşme gibi süreçlerin nasıl ele alındığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 23 kitap incelenmiştir. Çalışmanın verilerini toplamak için araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak "Hastaneye Yönelik Hikâye Kitaplarını İnceleme Formu" oluşturulmuştur. Formun güvenilirliğini artırmak amacıyla üç uzmandan görüş alınarak forma son hali verilmiştir. Bu form; kitabın genel özellikleri (yazar, yayınevi, basım yılı) ile hastane temasına ilişkin maddeleri kapsamaktadır. Kitaplarda tıbbi aletler arasında en çok stetoskop, termometre ve iğne/şırınga betimlenmiştir. Ayrıca kitapların büyük bölümünde iyileşme süreci açık biçimde anlatılırken, on kitapta bu sürecin hiç gösterilmediği belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına ilişkin olarak araştırmacılara ve ailelere yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Hastane, resimli çocuk kitapları, okul öncesi dönem.

Makale Bilgisi

Gönderim Tarihi: 24.01.2026

Kabul Tarihi: 12.08.2026

Asya Çetin

Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü,
Karabük, Türkiye;

asyacetin@karabuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2756-5322>

Elif Koyunoğlu

Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu,
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri
Bölümü, Çocuk Gelişimi Programı
İstanbul, Türkiye;

elifkoyunoglu@adiguzel.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-1266-3277>

Kamila Alim

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü,
Ankara, Türkiye;

kamilaalim@ankara.edu.tr

<https://orcid.org/0009-0007-9833-738X>

Makale Türü: Araştırma

Atıf için: Çetin, A., Koyunoğlu, E.,
& Alim, K. (2026). Hastaneye
yönelik resimli hikâye kitaplarının
içerik analizi: 3-6 yaş çocuklarına
yönelik bir doküman incelemesi.
*Journal of Children's Literature and
Language Education*, 9(2026), 1-26.

1. GİRİŞ

Tüm toplumsal yapılarda çocuklar, gelecekteki toplumsal sermayenin temel taşları olarak kabul edilmekte; bu doğrultuda gelişimsel süreçleri istenilen doğrultuda yapılandırabilmek için yatırımlar yapılmaktadır. Bireyin gelişimsel potansiyelini maksimize edebilmesi, ancak nitelikli bakım hizmetleri ve çevresel uyaranlar açısından zengin, destekleyici ekosistemlerin varlığıyla mümkündür. Doğumdan itibaren çocukların beslenme, uyku ve hijyen gibi öncelikli fizyolojik gereksinimlerinin yanı sıra, güven tesisini, duygusal etkileşimi ve ebeveyn figürüyle kurulan sağlıklı bağlanma ihtiyacının da eşzamanlı olarak karşılanması gerekmektedir. Çocuğun bu gelişimsel yolculuğunda en temel parametrelerden biri de sağlık hizmetlerine erişim ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliğidir. Dolayısıyla, çocuk gelişiminin bütüncül bir yaklaşımla izlenebilmesi adına, doğumdan itibaren düzenli tıbbi denetim ve sağlık hizmetlerinden faydalanılması bir zorunluluk teşkil etmektedir (Bayraktar, 2016; Er, 2006).

Sağlık kurumları, çocukların tedavi süreçleri kapsamında deneyimledikleri, sıklıkla negatif bilişsel ve duyuşsal süreçlerle ilişkilendirilen mekânlardır. Hastaneler; yalnızca yetişkinler için değil, çocuklar için de çoğunlukla belirsizlik, olası ağrı deneyimine ilişkin korku ve tanıdık olmayan bir çevreyi temsil etmektedir (Oğuzhan ve Erden, 2012). Çocuklar; bebeklikten, ergenliğe kadar geçen süreçte birçok fizyolojik ve psikolojik değişimle karşı karşıyadır. Bu gelişim dönemleri, çocukların hızla değişen ihtiyaçlarına uyum sağladığı ve çevresel uyaranlara karşı duyarlılıklarının arttığı bir süreci kapsamaktadır. Çocuğun içerisinde bulunduğu sosyal çevre, aile dinamikleri ve eğitim düzeyi gibi faktörler söz konusu değişimlerin seyrini belirleyen temel unsurlardır. Bu nedenle, çocukların gelişim süreçlerini sağlıklı biçimde sürdürebilmeleri için uygun destek kaynaklarının sunulması önem arz etmektedir (Rennick vd., 2014).

Kronolojik yaştan bağımsız olarak çocukların hastane deneyimine verdikleri tepkiler, heterojen bir dağılım göstermekle birlikte ekseriyetle negatif korelasyon sergilemektedir. Bu bağlamda hastanede yatarak tedavi görmek onların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyebilmekte ya da çeşitli sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilmektedir (Emiroğlu ve Akay, 2008). Çocuğun hastalık ve hastaneye yatma durumundan etkilenme düzeyi; yaşına, gelişim düzeyine, hastalığın süresine, hastaneye yatış sürecine hazırlanmasına, ailenin yaklaşımına ve önceki sağlık deneyimleri gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Geçmişte hastaneye yatış öyküsü olan çocuklarda ise kaygı ve stresin daha belirgin olduğu düşünülmektedir (Gündüz vd., 2016). Alan yazınında yürütülen çalışmalar da hastaneye yatış deneyiminin çocuklarda korku, endişe, stres ve kaygı gibi olumsuz duygu durumlarını tetiklediğini göstermektedir (Alak, 1993; Çelebi vd., 2015; Nagera, 1978). Araştırma sonuçları hastaneye yatmanın çocuk açısından salt fiziksel bir tedavi süreci olarak değil, aynı zamanda gelişimsel ve duygusal açıdan önemli bir yaşam deneyimi olduğunu göstermektedir. Özellikle okul öncesi dönemin kendine özgü gelişimsel karakteristiği göz önüne alındığında, bu yaş grubunun hastane deneyimini nasıl anlamlandırdığı ve bu sürecin uzun vadeli etkileri önemli bir akademik sorun teşkil etmektedir. Çünkü okul öncesi dönem, bilişsel fonksiyonların, dil edinim süreçlerinin ve sosyo-duygusal yetkinliklerin hız kazandığı, öz-kimlik ve ilgi alanlarının yapılandığı temel bir gelişimsel dönemdir (Kaytez, 2018).

Bu dönemde çocuklar, bilişsel olarak belirli kısıtlılıklara sahiptir. Egosantrizm, perspektif alma güçlüğü, algıya dayalı düşünme, canlandırmacılık ve soyut kavramları anlamada güçlük bunlardan bazılarıdır (Santrock, 2017). Egosantrizm nedeniyle çocuk hastaneye yatışı ya da yapılan ağırlı bir işlemi ceza olarak düşünebilir. Bu sebeple çocuğa süreç içerisinde bilgi verilirken, hastalığının ya da hastaneye yatmasının kendisinden ya da yaptığı bir davranıştan kaynaklanmadığı belirtilmelidir. neden olmadığı belirtilmelidir. Aynı zamanda ailesinin ilgi ve sevgisini kaybedip kaybetmedikleri, onlardan ayrı kalıp kalmayacakları ve acı veren bir işlemin yapıp yapılmayacağı ile ilgili de endişe taşıyabilirler (Gökler, 1999). Bununla birlikte hastalanmanın getirdiği sıkıntı ve endişe, çocukta regresyona sebep olabilir. Regresyon; çocuğun kendisini daha güvende hissettiği, önceki gelişim dönemlerine gerilemesi ve daha önce kazandığı bazı becerileri kaybetmesidir. Regresyona bağlı olarak çocukta huysuzluk, ağlama, ebeveyne aşırı bağlanma, ilgi bekleme, yemek yemeyi reddetme, enürezis ve enkoprezis gibi davranışların ortaya çıkma ihtimali bulunmaktadır. Aynı zamanda erken yaşta yaşanan olumsuz hastane deneyimleri, çocuğun ilerleyen yıllarda sağlık hizmetlerine ilişkin tutum ve bakış açısını şekillendirmektedir (Başbakkal vd., 2010).

Bu bağlamda çocuğun yaşına ve gelişimine uygun müdahaleler ve gelişimsel olarak yapılandırılmış destekler önem kazanmaktadır. Özellikle resimli çocuk kitapları gibi somut, görsel ve hikâyeleştirilmiş materyallerin kullanımı; çocukların hastane sürecini anlamlandırmalarına, belirsizliği azaltmalarına ve kaygıyla baş etmelerine yardımcı olan etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Resimli çocuk kitapları; zengin görsel içerikleri, anlaşılır dil kullanımı ve duygusal yaşantıların somut bir biçimde aktarılmasına olanak sağlayan yapısıyla çocukların uyum süreçlerine katkı sağlayan önemli araçlardır (Akgün vd., 2019). Resimli çocuk kitaplarındaki kahramanlar ve olay örgüsü çocukların birtakım durumları ve bu durumların yarattığı duygu ve davranışları öğrenmeleri için destekleyici bir zemin sağlar. Bununla birlikte okul öncesi dönem çocukları, kitaplardaki çocuklarla özdeşim kurmaya yatkındır ve bu kahramanlardan öğrendikleri bilgileri gerçek yaşamdaki deneyimlerine aktarabilme becerisine sahiptir (Sever, 2019). Çünkü çocuğun kahramanla kurduğu duygusal bağ sonucunda kahramanı önemser ve kendini onunla özdeşleştirir (Ersoy ve Bayraktar, 2017).

Resimli çocuk kitaplarındaki olay örgüsü aracılığıyla çocukların kahramanla özdeşim kurmasına olanak tanıyarak; bireyin kendi bilişsel ve duyuşsal süreçlerini dışsallaştırmasına ve daha şeffaf bir biçimde ifade etmesine zemin hazırlanmaktadır. Ayrıca kahramanların vermiş olduğu tepkileri modelleme yoluyla içselleştirerek, benzer negatif durumlarla başa çıkma stratejileri geliştirebilmektedir. Bu nedenle, resimli çocuk kitaplarında hastane temasının ele alınması; çocukların hastane deneyimine yönelik subjektif algılarını tanımlayabilmeleri, bu sürecin evrenselliğini (diğer akranlarca da deneyimlenen doğal bir süreç olduğunu) fark etmeleri ve uygun başa çıkma stratejilerini gözlemleyerek içselleştirebilmeleri açısından önem taşımaktadır (Kılınç, 2020). Dolayısıyla bu döneme yönelik hazırlanmış olan ve hastane temasını ele alan resimli çocuk kitaplarında; hastane deneyiminin çocuğun bilişsel ve duygusal dünyasına nasıl yansıtıldığı ve bu deneyimin nasıl anlamlandırıldığı önemli bir akademik sorunsal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı; hastane temalı resimli çocuk kitaplarında tıbbi personel, ekipman ve işlemler, semptomlar, hastalık bilgilendirmesi, refakatçi desteği, başa çıkma stratejileri ve iyileşme süreçlerinin nasıl temsil edildiğini ve hangi niteliklerle ele alındığını ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, hastaneye yönelik resimli hikâye kitaplarında; tıbbi personel, tıbbi aletler ve işlemler, semptomlar, hastalıkla ilgili bilgilendirme, refakatçi varlığı, çocukların hastalık ve hastaneye ilişkin duygu ve davranışları, hastalıkla baş etme stratejileri ile iyileşme süreçlerinin hangi yönleriyle ve nasıl ele alındığını ortaya koymaktır.

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesine dayalı betimsel içerik analizi modeliyle yürütülmüştür. Nitel araştırma olay, olgu veya davranışları derinlemesine inceleyerek anlamaya çalışan araştırma türüdür (Büyüköztürk vd., 2021). Doküman incelemesi; araştırmacının, araştırmanın amaçları doğrultusunda veri toplamak maksadıyla dokümanları incelemesi ile gerçekleştirilir. Doküman inceleme konu ile alakalı olgu ve olaylar hakkındaki yazılı belgelerin incelenmesiyle yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman inceleme dijital ortam dokümanlarının veya basılı dokümanların incelenmesinde kullanılan sistematik bir yöntemdir (Özkan, 2019). Çalışmada, hastaneye yönelik resimli hikâye kitapları; tıbbi personel, tıbbi alet ve işlemler, semptomlar, hastalıkla ilgili bilgilendirme, refakatçi varlığı, çocukların hastalık ve hastaneye ilişkin duygu ve davranışları, hastalıkla baş etme stratejileri ile iyileşme süreçlerinin ele alınış biçimleri açısından sistematik olarak incelenmiştir.

2.2. İncelenen Dokümanlar

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 3–6 yaş grubu çocuklara yönelik hastane konulu resimli hikâye kitapları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 2001-2021 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan Türkçe ve Türkçe’ye çevrilmiş olan toplam 24 çocuk kitabı incelenmiştir. İncelenecek kitapların belirlenmesi sürecinde, kitapçılarda “hastane”, “hasta” ve “hasta çocuk” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda hastaneyi doğrudan konu alan kitaplar belirlenmiş; yalnızca “tanıtım kitapları” niteliğinde olan kitaplar araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmaya dâhil edilecek kitapların seçiminde aşağıdaki ölçütler esas alınmıştır:

1. Kitapların 3–6 yaş gelişim dönemine uygun olması,
2. Hastalık ve/veya hastane sürecine ilişkin betimleme ve resimlemelere yer vermesi,
3. Kitabın yazım dilinin Türkçe olması,
4. Kitapların Remzi Kitabevi, D&R ve İdefix gibi yaygın kitap satış noktalarında erişilebilir olması.

Yaş aralığı belirtilen kitaplar doğrudan ilgili kategoriye dâhil edilirken, yaş bilgisi bulunmayan kitapların hedef kitleye uygunluğu sistematik bir değerlendirme süreci ile belirlenmiştir. Bu kapsamda kitaplar; dilsel karmaşıklık düzeyi, cümle yapıları, kavramsal yoğunluk, görsel-metin ilişkisi, tema sunumu ve duygusal içerik açısından analiz edilmiş; değerlendirmelerde erken çocukluk dönemine ilişkin gelişimsel ölçütler esas alınmıştır.

İlgili alanda kaynakların sınırlı olması nedeniyle, kitaplar yıllara, yazarlara (yerli/çeviri ya da editörlü) göre bir ayırım yapılmaksızın, ölçütleri karşılayan tüm kitaplar araştırmaya dâhil edilmiştir. Kitaplar, araştırmacılar tarafından bağımsız olarak incelenmiş; oluşturulan

değerlendirme kriterleri uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda güncellenen kriterler çerçevesinde kitaplar araştırmacılar tarafından yeniden ve bağımsız biçimde analiz edilmiştir. İncelenen her bir kitaba K1, K2, K3... şeklinde kodlar verilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen kitaplara ilişkin künye bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Araştırmaya Dâhil Edilen Çocuk Kitaplarının Künye Bilgileri

Kod	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Yayınevi	Basım Yılı	Okuyucu Yaşı
K1	Kum Hastanede	Seçil Demirhan	Altıkırkbeş Çocuk	2017	5+
K2	Hastanede	Anne Civardi(Çev.: Ezgi Pektaş)	TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları	2018	2+
K3	Diş Hekiminde	Anne Civardi(Çev.: Ezgi Pektaş)	TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları	2018	2+
K4	Benim Babam Doktor	Ezgi Pektaş	Çamlıca Çocuk Yayınları	2021	4+
K5	Hastaneye Gitmek İstemiyorum	Tony Ross (Çev.: İlke Aykanat Çam)	Tudem	2001	Belirtilmemiş
K6	Büyüyünce Olacağım	Doktor Tony Ross	“Başlık”		Belirtilmemiş
K7	Doktorda	Azam Tabarrayı(İsmail Avcı)	Nar Çocuk	2020	Belirtilmemiş
K8	Zeynep Hastaneye Gidiyor	Ezgi Pektaş	Çamlıca Çocuk	2016	4+
K9	Doktora Giden Aslan	Louisson Neilman Theirry Manes(Çev.: Belgin Çınar)	Binbir Çiçek Kitapları	2022	3+
K10	Bekçi Amos’ un Hastalandığı Gün	Philip C. Stead (Çev.: Esin Uslu)	Yapı Kredi Yayınları	2022	3+
K11	Bende Astım Var	Jennifer Moore-Mallinos(Çev.: Özden Hanoğlu)	TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları	2011	Belirtilmemiş
K12	Tavşan Bıdıbık	Seher Cesur Kılıçaslan	FOM Kitap	2019	Belirtilmemiş
K13	Cemile Hastanede Yatıyor	Aline de Pétingy	Kaknüs Yayınları	2008	Belirtilmemiş
K14	Çağlar Hastanede	Christian Tielmann	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2020	Belirtilmemiş

Tablo 1. *Devam*

K15	Elif Hastanede	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2018	Belirtilmemiş
K16	Elif Hastalandı	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2020	Belirtilmemiş
K17	Elif Ameliyat Oluyor	Ezgi Pektaş	Çamlıca Çocuk	2021	4+
K18	Elif Doktora Gidiyor	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2022	Belirtilmemiş
K19	Elif Diş Bakımını Öğreniyor	Liane Schneider	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2019	Belirtilmemiş
K20	Arkadaşım Hemşire	<u>Ralf Butschkow</u>	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları	2021	Belirtilmemiş
K21	Ben Şimdi Nasıl Hissediyorum	Ezgi Pektaş	Çamlıca Çocuk	2021	4+
K22	Doktorda	Anne Civardi	TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları	2018	2+
K23	Hastane Arkadaşım	Ezgi Pektaş	Çamlıca Çocuk	2021	4+

Araştırma kapsamında 23 adet hastane temalı resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Ancak K6 olarak kodlanan kitabın basım yılı bilgilerine ulaşılamamıştır. Araştırma kapsamında incelenen çocuk kitaplarının basım yılları değerlendirildiğinde, 2011–2015 yılları arasında, 2000–2010 yıllarına kıyasla kitap sayısında belirgin bir artışın olduğu; 2016 yılından sonra ise bu artışın daha da belirgin hâle geldiği görülmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında ele alınan toplam 23 çocuk kitabının 11’inde okuyucu yaş bilgisinin belirtildiği, 12’sinde ise bu bilginin yayınevi tarafından verilmediği tespit edilmiştir (Tablo 1).

2.3. Veri toplama araçları

Bu araştırmada, hastaneye yönelik resimli hikâye kitaplarını derinlemesine incelemek amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Hastaneye Yönelik Hikâye Kitaplarını İnceleme Formu” kullanılmıştır. Söz konusu form iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümünde kitaplara ilişkin yazar, yayınevi ve basım yılı gibi künye bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise kitapların içerik özelliklerini değerlendirmeye yönelik olarak tıbbi personel, tıbbi aletler, tıbbi işlemler, semptomlar, hastalıkla ilgili bilgilendirme, çocukların hastalık ve hastaneye ilişkin duygu ve davranışları, hastalıkla baş etme stratejileri, refakatçi varlığı ve iyileşme süreçleri gibi başlıklar ile bu başlıklara ait alt boyutlar yer almaktadır.

İnceleme formunun geliştirilmesi sürecinde, konuya ilişkin ulusal ve uluslararası alan yazın taranmış ve elde edilen kuramsal çerçeve doğrultusunda form maddeleri oluşturulmuştur. Formun kapsam geçerliliğini artırmak amacıyla çocuk gelişimi ve erken çocukluk eğitimi alanlarında uzman üç akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Kitapların içerik özelliklerine yönelik iki maddenin

değiştirilmesi, iki maddenin düzeltilmesi ve iki maddenin çıkarılması önerilmiştir. Önerilere dikkat edilerek form yeniden düzenlenmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2.

Hastaneye Yönelik Hikâye Kitaplarını İnceleme Formu

<i>Kitabın Adı</i>	<i>Yazar</i>	<i>Kodlama Tarihi</i>
<i>Yaş Aralığı</i>	<i>Basım Yılı</i>	<i>Basıldığı Yayınevi</i>
<i>Ana Temalar</i>	<i>Alt Tema</i>	<i>Açıklama Örnek Gösterim</i>
Tıbbi Personel	Sağlık Hizmetleri Personeli Yardımcı / Destekleyici Sağlık Personeli	K7: "Doktorum bana bakarken hep tebessüm ediyor." (s.4)
Tıbbi İşlemler	Rutin Muayene ve Ölçümler Temel Tedavi ve Uygulama İşlemleri Cerrahi / Müdahale İşlemleri Laboratuvar İşlemleri Diş Sağlığı İşlemleri	K2: "Cerrah, Murat'a neler yapacağını anlattı ve bir stetoskopla kalp atışlarını dinledi." (s.7).
Hastalıkla İlgili Bilgilendirme		K12:"Ellerinden mikrop kapmışsın Bıdıbık. Bu mikroplar senin bağırsaklarına yerleşmiş ve karnını ağrıtmış." (s.14).
Hastalıkla Baş Etme Stratejileri		K11:"Gözlerimi kapatmamı, yavaş yavaş derin nefes almamı söyledi...Ama işe yaradı ve bir süre sonra daha rahat nefes almaya başladım." (s.7).
Refakatçi	Anne ve baba birlikte Anne Baba	K13:" Sen hiç merak etme, güzel kızım. Bende seninle beraber kalacağım, dedi annesi." (s.13).
Tıbbi Alet	Rutin Muayene Araçları Müdahale / Tedavi Araçları	K:2"Cerrah, Murat'a neler yapacağını anlattı ve bir stetoskopla kalp atışlarını dinledi." (s.7).

Tablo 2. Devam

Semptomlar	Solunum Semptomları Genel Hastalık Semptomları Ağrı ve Fiziksel Rahatsızlık Ağız ve Sindirim Semptomları Kulak ve Nazal Semptomlar	K22:“Elif kötü bir öksürükle uyandı.”(s.2)
İyileşme Süreci		K14:“Doktor, Çağlar’ın gözüne ışık tuttuktan sonra reflekslerini kontrol etti. Her şey yolunda. Eve gidebilirsin Çağlar dedi gülümseyerek.”(s.17)
Duygusal Tepkiler	Ağlama Korku Bağırma Panik Sakinlik/Sessizlik Merak duygusu Üzüntü Kızgınlık Endişe/Kaygı	K13:“Ama hala biraz korkuyordu ve birazda hüznüydü.” (s.3)

Tablo 2’de araştırmacılar tarafından geliştirilen “Hastaneye Yönelik Hikâye Kitaplarını İnceleme Formu” sunulmuştur. İlgili form; tema, alt tema, açıklama, örnek gösterim ve toplam bölümlerinden oluşmaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veri toplama süreci, doküman incelemesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi; Metin ve Ünal’ a (2022) göre “nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar dâhilinde (örnekleme, kodlama, kategori vs.) analiz etmeyi amaçlayan nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan bir tekniktir”.

Araştırmanın analiz sürecine başlamadan önce literatür temelli olarak “Hastaneye Yönelik Resimli Hikâye Kitapları İçerik Analizi Formu” geliştirilmiş ve başlangıç kodları (ön kodlar) belirlenmiştir. Bu ön kodlar; hastalık kavramı, sağlık personeli rolleri, tıbbi araç ve gereçler, tıbbi müdahaleler, semptomlar, hastalık ve tedavi sürecine ilişkin bilgilendirme, çocuğun duygusal ve davranışsal tepkileri, baş etme stratejileri, refakatçi rolü, iyileşme süreci, hastane fiziki ortamının sunumu ve aile/çocuk-sağlık personeli etkileşimi gibi başlıkları kapsamaktadır.

Analiz sürecinde veriler tekrar tekrar okunmuş, kodlar veriye uyum açısından gözden geçirilmiş ve gerekli durumlarda yeni alt kodlar eklenmiştir. Ayrıca bazı kodlar birleştirilerek daha üst düzey temalar altında yeniden yapılandırılmıştır. Bu süreç sonucunda nihai temalar; “tıbbi personel”, “tıbbi alet”, “tıbbi işlemler”, “semptomlar”, “hastalıkla ilgili bilgilendirme”, “çocukların

hastalık/hastaneye ilişkin duyguları ve davranışları”, “hastalıkla baş etme stratejileri”, “refakatçi”, “iyileşme süreçleri” olmak üzere daha bütüncül kategoriler altında organize edilmiştir.

Kodlama süreci üç bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılık karşılaştırılmış, görüş birliği sağlanamayan veriler analiz dışı bırakılmıştır. Kodlama güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen “Güvenirlik = Uzlaşılan kod sayısı / (Uzlaşılan kod sayısı + Uzlaşılamayan kod sayısı) × 100” formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda kodlayıcılar arası güvenilirlik %80 (ranj: %76–%92) olarak belirlenmiştir.

Analizin son aşamasında, uzlaşılan kodlar üzerinden frekans analizleri gerçekleştirilmiş ve her bir kodun görülme sıklığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, temalar ve alt temalar halinde sistematik biçimde sunulmuş; yorumlama aşamasında ilgili resimli hikâye kitaplarından doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Etik Kurul İzin Bilgisi

Yazarların etik sorumlulukları başlığının 10. Maddesinde yer alan “Doküman analizi ile gerçekleştirilmiş çalışmalarda etik kurul onayına gerek yoktur.” bilgisinden hareketle araştırmanın etik kurul onay belgesi bulunmamaktadır.

3. BULGULAR

Tablo 3.

Tıbbi Personel Temasına İlişkin Alt Temalar, Kodlar ve Frekanslar

Tema	Alt Tema	Kodlanmış Öğeler	Frekans (n)
Tıbbi Personel	Sağlık Hizmetleri Personeli (Asli / Temel)	Doktor	21
		Hemşire	10
		Diş Hekimi	3
		Acil Tıp Teknisyeni (ATT)	2
		Eczacı	2
		Tekniker	2
		Fizyoterapist	1
	Yardımcı / Destekleyici Sağlık Personeli	Sekreter	7
		Hasta Bakıcı	3

Çalışma kapsamında incelenen 23 çocuk kitabında tıbbi aletlere ilişkin temsil biçimleri “Sağlık Hizmetleri Personeli (Asli/Temel)” ve “Yardımcı/Destekleyici Sağlık Personeli” olmak üzere iki alt tema altında toplanmıştır. Bulgular, çocuk edebiyatında doğrudan sağlık hizmeti sunan profesyonellerin temsilinin baskın olduğunu göstermektedir. Özellikle doktorlar (n=21) ve hemşireler (n=10), kitaplarda en sık geçen sağlık çalışanları olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, çocukların sağlık ortamıyla ilgili algılarının, doğrudan bakım ve tedavi rollerine sahip meslekler üzerinden yapılandırıldığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık, diş hekimi (n=3), tekniker (n=2) ve acil tıp teknisyeni (ATT) (n=2) ve fizyoterapist (n=1) gibi sağlık personeli türlerinin düşük frekansla temsil edilmesi, çocuk kitaplarında bu mesleklerin daha sınırlı bir şekilde görünür olduğunu göstermektedir.

Yardımcı veya destekleyici sağlık personeli alt temasında ise sekreter (n=7) ve hasta bakıcı (n=3) gibi meslekler yer almaktadır. Bu bulgu, çocuk kitaplarında sağlık ortamının yalnızca klinik bakım ve müdahale ile değil, aynı zamanda destekleyici ve idari rollerle de şekillendiğinin altını çizmektedir.

Özellikle asli sağlık personelinin yüksek görünürlüğü, çocukların sağlık ortamlarını daha çok tedavi ve bakım sunulan bir alan olarak algılamalarına yol açarken; yardımcı personelin sınırlı görünürlüğü, destekleyici rollerin çocuk kitaplarında genellikle ikincil bir anlatı unsuru olarak yer aldığını düşündürmektedir. Tıbbi Personel temasına ilişkin kitaplardan örnek ifadeler aşağıda sunulmuştur;

K2: “Cerrah, Murat’a neler yapacağını anlattı ve bir stetoskopla kalp atışlarını dinledi.”, “Hemşire, ameliyat odasına götürülmeden önce nasıl olduğuna bakmaya geldi.” (s.7).

K7: “Doktorum bana bakarken hep tebessüm ediyor.” (s.4).

K11: “Hastaneden ayrılmadan önce doktor bana neler olduğunu açıkladı.” (s.12).

Tablo 4.

Tıbbi Aletler Temasına İlişkin Alt Temalar, Kodlar ve Frekanslar

Tema	Alt Tema	Kodlanmış Öğeler	Frekans (n)
Tıbbi Aletler	Rutin Muayene Araçları	Stetoskop	5
		Termometre	5
		Otoskop	3
		Tansiyon aleti	2
		Dil çubuğu	1
	Müdahale / Tedavi Araçları	İğne / Şırınga	5
		İnhaler (Fısfıs)	1

Çalışma kapsamında incelenen 23 çocuk kitabında tıbbi aletlere ilişkin temsil biçimleri “Rutin Muayene Araçları” ve “Müdahale/Tedavi Araçları” olmak üzere iki alt tema altında toplanmıştır. Tablo 1 çocukların sağlık hizmetleriyle karşılaşma deneyimlerinin kitaplarda çoğunlukla rutin muayene pratikleri üzerinden aktarıldığını göstermektedir. Özellikle stetoskop (n=5), termometre (n=5) ve otoskopun (n=3) yüksek frekansla tekrarlanması, bu araçların çocuk okura tanıtılmasında temel sembolik öğeler olarak kullanıldığını düşündürmektedir.

Buna karşılık, tıbbi müdahale gerektiren araçların (iğne/şırınga ve inhaler) daha sınırlı sayıda kitapta yer aldığı görülmektedir. Şırınganın görece sık kullanılması (n=5), çocukların hastane veya tedavi olgularında en çok ilişkilendirildikleri nesnenin “iğne” oluşuyla paralellik göstermektedir. Ancak inhaler gibi spesifik tedavi araçlarının düşük temsili (n=1), çocuk edebiyatının çoğunlukla daha genel ve tanıdık tıbbi nesnelere odaklandığını göstermektedir.

Rutin muayene araçlarının, müdahale araçlarına kıyasla daha geniş yer bulması, incelenen kitapların çocukların sağlık ortamına ilişkin algılarını korkuyu azaltacak şekilde yapılandırma eğiliminde olduğunu düşündürmektedir. İlgili bulguya ilişkin kitaptan örnek cümle aşağıda sunulmuştur;

K2: “Cerrah, Murat’a neler yapacağını anlattı ve bir stetoskopla kalp atışlarını dinledi.” (s.7).

Tablo 5.*Tıbbi İşlemler Temasına İlişkin Alt Temalar, Kodlar ve Frekanslar*

Tema	Alt Tema	Kodlanmış Öğeler	Frekans (n)
Tıbbi İşlemler	Rutin Muayene ve Ölçümler	Muayene	14
		Ateş Ölçümü	7
		Tansiyon Ölçümü	2
		Antropometrik ölçüm (boy, kilo vb.)	2
	Temel Tedavi ve Uygulama İşlemleri	Enjeksiyon	3
		Serum	2
		Fısfıs (inhaler)	1
	Cerrahi / Müdahale İşlemleri	Ameliyat	2
		Narkoz	1
		Alçı uygulaması	1
	Laboratuvar İşlemleri	Kan tahlili	2
	Diş Sağlığı İşlemleri	Diş lekesi temizleme	1
		Diş dolgusu	1

Çalışmada çocuk kitaplarında yer alan tıbbi işlemler, tematik olarak analiz edilmiş ve *Rutin Muayene ve Ölçümler*, *Temel Tedavi ve Uygulama İşlemleri*, *Cerrahi / Müdahale İşlemleri*, *Laboratuvar İşlemleri*, ve *Diş Sağlığı İşlemleri* olmak üzere dört alt tema altında toplanmıştır.

Rutin Muayene ve Ölçümler alt teması, muayene (n=14) ve ateş ölçümü (n=7) ile özellikle yüksek frekansa sahiptir. Tansiyon ölçümü (n=2) ve antropometrik ölçümler (n=2) de bu alt tema içerisinde yer almaktadır. Bu bulgu, çocuk kitaplarının sağlık ortamını tanıtırken, öncelikle temel kontroller ve rutin gözlemleri vurguladığını göstermektedir. Temel Tedavi ve Uygulama İşlemleri alt temasında ise enjeksiyon (n=3), serum (n=2) ve fısfıs/inhaler (n=1) işlemlerinin olduğu görülmektedir. Bu bulgular, kitapların çocuklara tedavi süreçlerini tanıtırken, özellikle doğrudan uygulamalı tedaviler ve ilaç uygulamalarına odaklandığını göstermektedir. Cerrahi / Müdahale İşlemleri alt teması, ameliyat (n=2), narkoz (n=1) ve alçı uygulaması (n=1) kodlarını içermektedir. Bu alt tema, çocuk kitaplarında cerrahi veya müdahale gerektiren durumların daha sınırlı şekilde temsil edildiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu işlemlerin çocukların sağlık deneyimiyle ilgili algılarında ikincil bir rol oynadığı söylenebilir. Laboratuvar İşlemleri alt teması yalnızca kan tahlili (n=2) kodunu içermektedir. Diş Sağlığı İşlemleri alt temasında diş lekesi temizleme (n=1) ve diş dolgusu (n=1) işlemleri yer almaktadır.

Tablo 5'te genel olarak çocuk kitaplarında tıbbi işlemlerin rutin muayene ve temel tedavi uygulamaları üzerinden temsil edildiği görülmektedir. Daha karmaşık ve müdahale gerektiren işlemler (cerrahi, laboratuvar testleri, diş tedavisi) daha az sıklıkta yer almakta, bu da çocukların

sağlık ortamına dair algılarının daha çok gözlem ve rutin bakım ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Aşağıda Tıbbi İşlem temasına ilişkin kitaptan ifadeler yer verilmiştir;

K1: “Sedyeye yatırdı ve derin nefes almasını söyledi.” (s.8).

K5: “Burnumdaki yumruyu aldılar!” (s.19).

Tablo 6.

Semptomlar Temasına İlişkin Alt Temalar, Kodlar ve Frekanslar

Tema	Alt Tema	Kodlanmış Ögeler	Frekans (n)
Semptomlar	Solunum Semptomları	Öksürük	5
		Boğaz ağrısı	3
		Burun akıntısı	2
		Hapşırma	1
		Nefes darlığı	1
	Genel Hastalık Semptomları	Ateş	4
		Halsizlik / Yorgunluk	3
		Solgunluk	1
		Titreme	1
		Huzursuzluk	1
	Ağrı ve Fiziksel Rahatsızlık	Karın ağrısı	3
		Baş ağrısı	2
		Bilek burkma	1
		Fiziksel yaralanma	1
	Ağız ve Sindirim Semptomları	Diş lekesi	1
		Mide bulantısı	1
		Ağız tadının değişmesi	1
	Kulak ve Nazal Semptomlar	Kulak ağrısı	2
		Nazal kitle	1

Tablo 6, çocuk kitaplarında yer alan semptomların tematik analizini göstermektedir. Semptomlar *Solunum Semptomları*, *Genel Hastalık / Sistemik Semptomlar*, *Ağrı ve Fiziksel Rahatsızlık*, *Ağız ve Sindirim Semptomları* ve *Kulak ve Nazal Semptomlar* olmak üzere beş alt tema altında gruplanmıştır. Solunum Semptomları öksürük (n=5), boğaz ağrısı (n=3), burun akıntısı (n=2) en yüksek frekansa sahip olup çocuk kitaplarının üst solunum yolu ile ilgili belirtileri daha sık temsil ettiğini göstermektedir. Genel Hastalık Semptomlarından ateş (n=4) ve halsizlik (n=3) belirtileri de sıkça yer almakta, böylece genel sağlık durumunun çocuk kitaplarında ön plana çıktığı görülmektedir. Genel Hastalık Semptomlarına ilişkin kitapta geçen ifadeler örnek aşağıda sunulmuştur;

K1: “Kum yorgana sıkıca sarılmıştır, tirtir titriyordu.” (s.4).

K19: “Elif aynanın karşısında dişlerini fırçalarken dişlerinden birinde kara bir leke gördü.” (s.2).

K22: “Elif kötü bir öksürükle uyandı.” (s.2).

Ağrı ve Fiziksel Rahatsızlık alt temasında karın ağrısı (n=3) ve baş ağrısı (n=2) gibi sık rastlanan belirtiler gözlenirken, Ağız ve Sindirim Semptomları ile Kulak ve Nazal Semptomlar ise daha düşük frekanslı olup, çocuk kitaplarında bu belirtilerin daha sınırlı şekilde işlendiğini ortaya koymaktadır. Kulak ve Nazal Semptomlara ilişkin kitapta geçen ifadeler örnek aşağıda sunulmuştur;

K5: “Burnunun içinde bir yumru var.” (s.4).

K13: “Bu akşam Cemile’nin karnı ağrımaya başladı.” (s.1).

K14: “Çağlar’ın başı ve eli o kadar çok acıyordu ki, gözlerini kapatmak zorunda kaldı.” (s.7).

Genel olarak, tablo çocuk kitaplarında semptomların çoğunlukla solunum ve genel sağlık ile ilgili belirtiler üzerinden temsil edildiğini ve daha spesifik veya nadir semptomların sınırlı yer aldığını göstermektedir. Bu durum, çocukların sağlık algısının temel belirtiler üzerinden şekillendiği söylenebilir.

Tablo 7.

Hastalıkla İlgili Bilgilendirme Temasına İlişkin Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlanmış Ögeler	Frekans (n)
Hastalıkla İlgili Bilgilendirme	Evet	15
	Hayır	8

Tablo 7’ye göre, çocuk kitaplarında hastalıkla ilgili bilgilendirmede evet (n=15) ile hayır (n=8) olarak kodlanmıştır. Bu durum, kitapların önemli bir kısmında hastalıkla ilgili bilgilendirme yapıldığını, ancak belirli bir bölümünde bilgilendirme yapılmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çocukların hastalık bilgisi ediniminin, kitaplar arasında oldukça değişken bir şekilde temsil edildiği söylenebilir. Ayrıca kitaplarda hastalıkla ilgili bilgilendirmenin sağlık personelleri tarafından yapıldığı dikkat çekmektedir. Hastalıkla ilgili bilgilendirmeye ilişkin kitaplarda geçen ifadelerle bakıldığında;

K12: “Ellerinden mikrop kapmışsın Bıdıbık. Bu mikroplar senin bağırsaklarına yerleşmiş ve karnını ağrıtmış.” (s.14).

K13: “Miden ve bağırsakların enfeksiyon kapmış.” (s.2).

K19: “Dişini tedavi ederken açılan boşluğu bir madde ile dolduracağız. Böylece dişinde delik olmayacak ve dişin sağlıklı olacak.” (s.15).

K4: “Hafif bir boğaz enfeksiyonunun var.” (s.14).

Tablo 8.

Refakatçi Temasına İlişkin Kodlar, Alt Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlanmış Ögeler	Frekans (n)
Refakatçi	Evet	
	Anne ve baba birlikte	9
	Anne	10
	Baba	1
	Hayır	-
		3

Tablo 8, çocuk kitaplarında refakatçi teması çerçevesinde yapılan kodlamayı göstermektedir. “Evet” kodu toplam 20 frekansla gözlemlenirken, refakatçi olarak anne (n=10), baba (n=1) ve anne ve baba birlikte (n=9) yer almaktadır. “Hayır” kodu ise 3 kitapta refakatçi bulunmadığını göstermektedir. Bu bulgular, çocuk kitaplarında refakatçi kavramının genellikle anne veya anne-baba birlikte olarak temsil edildiğini, babanın tek başına refakatçi rolünde nadiren yer aldığını ortaya koymaktadır. Kitaplara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur;

K13: “Sen hiç merak etme, güzel kızım. Bende seninle beraber kalacağım, dedi annesi.” (s.13).

K14: “İlerleyen saatlerde hasta bakıcı, Çağlar’ın babası için bir yatak getirdi odaya.” (s.14).

K15: “Elif uyandığında annesi baş ucundaydı.” (s.11).

Tablo 9.

Duygusal Tepkilere İlişkin Kodlar, Alt Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlanmış Öğeler	Frekans (n)
Duygusal Tepkiler	Evet	
	Ağlama	3
	Korku	8
	Bağırma	2
	Panik	6
	Sakinlik/Sessizlik	1
	Merak duygusu	2
	Üzüntü	1
	Kızgınlık	1
	Endişe/Kaygı	1
Hayır		5

Tablo 9, çocuk kitaplarında yer alan duygusal tepkilere ilişkin analiz sonuçlarını göstermektedir. Duygusal tepkiler Evet ve Hayır olarak iki ana kategori altında ele alınmıştır. “Evet” kategorisine dâhil edilen ifadeler kendi içerisinde çeşitli alt duygu türlerine ayrılmıştır. Bulgular, özellikle korku (n=8), panik (n=6) ve ağlama (n=3) gibi olumsuz ve yoğun duygusal tepkilerin çocuk kitaplarında daha sık temsil edildiğini göstermektedir. Daha düşük frekanslarla da olsa bağırma (n=2), sakinlik/sessizlik (n=1), merak duygusu (n=2), üzüntü (n=1), kızgınlık (n=1) ve endişe / kaygı (n=1) gibi duygusal tepkiler de yer almaktadır. Çalışma kapsamında incelenen kitaplardan örnek cümleler aşağıda verilmiştir;

K4: “İğne yapılırken Nil biraz ağladı”. (s.20).

K13: “Ama hala biraz korkuyordu ve birazda hüznünlüydü.” (s.3).

K18: “Elif yine de endişe duydu.” (s.3).

Tablo 10.

Hastalıkla Baş Etme Stratejisine İlişkin Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlanmış Öğeler	Frekans (n)
Hastalıkla Baş Etme	Evet	17
	Hayır	6

Tablo 10’da çocuk kitaplarında hastalıkla baş etme stratejileri çerçevesinde yapılan kodlama sunulmuştur. Tablo incelendiğinde “Evet” kodu toplam 17 frekansla “hayır” kodu ise 6 frekansla gösterilmiştir. Çocuk kitaplarında hastalıkla çocukların nasıl baş ettiği ile ilgili kitaplardan örnekler incelendiğinde çocukların hastalıkla baş etmesinde rahatlama hareketlerine ve nefes egzersizlerine yer verildiği dikkat çekmektedir. Bu bulgulara ilişkin kitaplarda geçen ifadeler şu şekildedir;

K9: “Ayaklarını yere sakince bas kollarını kaldır ve ellerini yukarı doğru uzat. Şimdi kollarını havada tutarak dizlerini yavaşça bük. Yavaş yavaş yere çömel...Şimdi aynısını tekrar yap.” (s.9).

K11: “Gözlerimi kapatmamı, yavaş yavaş derin nefes almamı söyledi...Ama işe yaradı ve bir süre sonra daha rahat nefes almaya başladım.” (s.7).

K22: “Birkaç gün bunu takmalısın dedi Doktor Banu. Yakında kolun daha iyi olacak.” (s.9).

Tablo 11.

İyileşme Sürecine İlişkin Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlanmış Ögeler	Frekans (n)
İyileşme Süreci	Evet	14
	Hayır	9

Tablo 11’da çocuk kitaplarında yer alan iyileşme süreci ilişkin kodlar ve frekanslara yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde, iyileşme sürecine dair ifadelerin 14 kitapta yer aldığı, buna karşılık 9 kitapta ise bu sürecin betimlendiği görülmektedir. İyileşme sürecine ilişkin bazı ifadelere aşağıda yer verilmiştir;

K5: “Artık iyileştin. Dişlerinin fırçalayabilirsin, saçını tarayabilirsin.” (s.20).

K8: “Birkaç gün sonra tedavi bitti. Zeynep, artık kendisini daha iyi hissediyordu.” (s.20).

K14: “Doktor, Çağlar’ın gözüne ışık tuttuktan sonra reflekslerini kontrol etti. Her şey yolunda. Eve gidebilirsin Çağlar dedi gülümseyerek.” (s.17).

K17: “Elif, iyileştiği ve eve gideceği için çok mutluydu.” (s.24).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Okul öncesi dönem çocukları bilişsel açıdan hastalık kavramını, hastalıkla ilgili işlemleri anlamlandırmada somutlaştırmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Çocukların somutlaştırmalarını kolaylaştırmak ve hastalık süreciyle alakalı bilgilendirmek amacıyla çocuk edebiyatı eserlerinin kullanılması büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma da çocuk kitaplarında hastalık ve hastane ile ilgili betimlemeler incelenerek çocuk eserlerinde hastalık ve hastalık süreciyle alakalı kullanılan dilin çocukların hastalık sürecini anlamlandırmada ne denli önemli olduğunu kanıtlamıştır. Çalışma kapsamında, hastaneye ilgili toplam 23 hikâye kitabı kullanılmış olup incelenen kitaplar temalara ve alt temalara ayrılarak incelenmiştir.

Araştırmada resimli çocuk kitaplarında tıbbi personel temasının temsili incelendiğinde, sunulan meslek gruplarının ağırlıklı olarak asli/temel sağlık hizmetleri personeli etrafında yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle doktorların yüksek frekansla betimlenmesi, çocuk edebiyatında sağlık sisteminin merkezinde yer alan figürün çoğunlukla doktor olarak konumlandırıldığını göstermekte; bu durum çocuklara sunulan sağlık hizmetleri temsili için ağırlıklı olarak doktor figürü etrafında yapılandırıldığını düşündürmektedir. Hemşireliğin ikinci sırada yer alması, bakım ve destek süreçlerinin temsil edildiğini gösterse de, diğer tıbbi mesleklerin; diş hekimi, acil tıp teknisyeni, eczacı, tekniker ve fizyoterapist gibi oldukça sınırlı bir görünürlüğe sahip olması, sağlık hizmetlerinin çok disiplinli niteliğinin çocuk kitaplarına yeterince yansıtılmadığını düşündürmektedir. Öte yandan sekreter ve hasta bakıcı gibi yardımcı/destekleyici personelin az sayıda da olsa kitaplarda yer alması, sağlık kurumlarının işleyişine dair destek rollerini içeren yapının çocuklara aktarılmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu bulgular resimli çocuk kitaplarında

tıbbi personel temasının genellikle geleneksel ve hiyerarşik bir bakış açısıyla ele alındığını ortaya koymaktadır. Alan yazını incelendiğinde Mülâyim ve Feyman Gök (2023) tarafından erken çocukluk dönemine yönelik pandemi temalı çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada, pandemiye ilişkin bulguların %55'inde doktor/bilim insanına yer verildiği görülmüştür. Özen vd. (2022) tarafından yapılan araştırmada resimli çocuk kitaplarında doktor, öğretmen, esnaf ve sekreterlik gibi mesleklere ağırlıklı olarak yer verildiği görülmüştür. Carroll ve Rosa (2015) tarafından yapılan araştırmada toplam 30 adet çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırma sonucunda hemşirelerin çoğunlukla olumlu ancak yüzeysel olarak temsil edildiği; çoğunlukla yalnızca bakım veren, doktorun yardımcısı gibi gösterilen ya da arka planda kalan karakterler olarak sunulduğu görülmüştür.

Kitaplarda tıbbi işlem süreçlerinde kullanılan tıbbi aletlerin çizilmesi, betimlenmesi çocuğun süreci baştan sona doğru anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Tıbbi alete ilişkin bulgulara bakıldığında çocuk kitaplarında rutin muayenede kullanılan stetoskop, termometre; tedavi araçlarından iğne/şırınganın diğer tıbbi aletlere oranla daha fazla betimlendiği tespit edilmiştir. Bulgulara bakıldığında bir diğer çarpıcı bulgu çocuk kitaplarında spesifik tedavi araçlarına daha az yer verildiği ve çoğunlukla tanıdık tıbbi nesnelere odaklanıldığı tespit edilmiştir. Çocuklarda sık görülen hastalıklar ve buna ilişkin istatistikler ele alındığında çocuk kitaplarında çocukların daha önce karşı karşıya kaldığı veya karşılaşması olası tıbbi aletlerine yer vermek çocuğun tıbbi aletin işlevini anlamasına yardım etmektedir (Kurt ve Serdaroğlu, 2024). Buna karşın bu çalışma kapsamında incelenen çocuk kitaplarında, tıbbi aletlerin işlevine, görsellerine ve nasıl kullanıldığına ilişkin bilgilere yer verilmesi, çocuğun tıbbi işlemi anlamlandırmasına ve hastalığa ilişkin kaygısının azalmasına katkı sağlayacak bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada çocuk kitapları sadece betimlemelere göre bir incelemeden oluşsa da metin içinde tıbbi aletlerin özelliklerinin somut bir biçimde okuyucuya sunulması "çocuğa uygunluk" kavramına kitaplarda yer verildiğinin kanıtıdır (Li vd., 2025). Alan taraması yapıldığında konuya ilişkin bir çalışma örneğine rastlanmaması bu bulguların gelecek çalışmalara güçlü bir kaynak olabileceğini göstermektedir.

Araştırmada resimli çocuk kitaplarında tıbbi işlemler temasının temsili incelendiğinde, sunulan sağlık uygulamalarının ağırlıklı olarak rutin muayene ve ölçümler başlığı altında yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle muayene işleminin diğer tıbbi müdahalelere kıyasla en sık yer verilen unsur olması, sağlık hizmeti deneyiminin çoğunlukla temel kontrol süreçleri üzerinden aktarıldığını göstermektedir; bu yaklaşım çocukların rutin sağlık kontrollerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerine olanak tanıyabilir. Ateş ölçümü ve tansiyon ölçümü gibi basit ölçüm işlemlerinin de bu temayı desteklemesi, çocukların günlük yaşamlarında karşılaşabilecekleri tıbbi uygulamaların kitaplarda normalleştirildiğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, enjeksiyon, serum ve fısıs kullanımı gibi temel tedavi işlemlerinin daha düşük frekansta yer alması, çocuklarda korku ve kaygı uyandırma riski taşıyan uygulamaların sınırlı biçimde temsil edildiğini göstermektedir. Benzer şekilde cerrahi müdahalelerden ameliyat, narkoz ve alçı uygulamasına oldukça düşük düzeyde yer verilmiştir. Bu durum resimli çocuk kitaplarında travmatik olabilecek tıbbi işlemlere daha sınırlı olarak yer verildiğini düşündürmektedir. Laboratuvar işlemleri kapsamında yalnızca kan tahlilinin yer alması tanısal işlemlerin daha az işlendiğini ve bu alanda yüzeysel temsillere yer verildiğini

ortaya koymaktadır. Diş hekimliğine ilişkin işlemlerde diş lekesi temizleme ve dolgunun oldukça düşük görünürlüğü ise, ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin hastane temalı çocuk kitaplarında ikincil bir konumda tutulduğunu düşündürmektedir. Szremy (2018) tarafından yapılan araştırmada incelenen Türkçe kitapların %12.84'ünde ağız ve diş sağlığı, %5.50'sinde soğuk algınlığı, %4.58'inde ayakta tedavi, %5.50'sinde yatakta tedavi ve %3.66'sında ameliyat olma temasına yer verildiği görülmüştür. Mehar ve diğerleri (2025) tarafından yapılan araştırmada 254 tane resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırma sonucunda, resimli çocuk kitaplarında ağrı ve yaralanma temsillerinin çoğunlukla küçük ve gündelik olaylarla sınırlı kaldığı, ciddi tıbbi işlemlerin nadiren yer verildiği ve cinsiyetçi temsillerin bulunduğu ifade edilmiştir.

Çalışmada çocuk kitaplarında betimlenen semptomlara ilişkin bulgulara bakıldığında; çocuk kitaplarında semptomlar öksürük, boğaz ağrısı, burun akıntısı, ateş, halsizlik gibi belirtilerin sıkça ele alındığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde özellikle beş yaş altı çocukların hastaneye akut solunum yolu enfeksiyonundan kaynaklı başvurduğu ve genellikle ateş ve öksürük gibi semptomların gözlemlendiği ifade edilmektedir (Bhurtel vd., 2022). Bu kanıtlar değerlendirildiğinde çocuk kitaplarında ele alınan tanının bu istatistiksel verilere göre şekillendiğini söylemek mümkündür. Fiziksel semptomlara yer veren çocuk kitaplarını bilgi kaynağı olarak ele alan bir çalışmaya göre 2-8 yaş çocuklar için yazılan kitaplarda çoğunlukla yaralanma ve soğuk algınlığı semptomlarına yer verildiği; hastalıklar ve fiziksel semptomların nadiren normalleştirildiği tespit edilmiştir (Van der Ziel vd., 2025). Van der Ziel ve arkadaşlarının (2022) çalışmalarında, okul öncesi dönem çocuklarının hastalığın nedenini merak ettikleri ve sorular sorarak bu meraklarını giderdikleri ifade edilmektedir. Bu durum, çocuk kitaplarında hastalık ve hastane sürecinin açıklanmasında çocuğun gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Alan yazınında çocuk kitaplarında sağlık temsillerinin; çocuğun hastalık, beden ve iyilik hâliyle ilgili bilişsel ve duygusal anlamlandırma süreçlerini desteklediği vurgulanmaktadır. Bu çalışma bulguları, ilgili literatürle birlikte değerlendirildiğinde, çocuk kitaplarında fiziksel semptomlara yer verilmesinin önemli bir işlev üstlendiği görülmektedir. Özellikle fiziksel semptomların açık ve somut biçimde sunulması, çocukların hangi hastalıkta hangi belirtilerin ortaya çıkabileceğini fark etmelerine ve bu belirtileri kendi yaşantılarıyla ilişkilendirmelerine olanak tanımaktadır. Ayrıca, fiziksel semptomlarla karşılaşan karakterlerin bu süreçte sergiledikleri baş etme biçimlerinin anlatı içinde yer alması, çocukların baş etme stratejilerini dolaylı yoldan öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Bu durum, çocukların yalnızca semptomları tanımasını değil, aynı zamanda bu semptomlara eşlik eden duygusal tepkileri ve baş etme yollarını da anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda, incelenen kitapların çoğunluğunda fiziksel semptomlara yer verilmesi kitapların bilgilendirici ve destekleyici işlev gördüğünü kanıtlamaktadır.

Araştırmada resimli çocuk kitaplarında hastalıkla ilgili bilgilendirme temasının temsili incelendiğinde, kitapların önemli bir kısmında hastalık durumuna ilişkin açıklayıcı ifadelere yer verildiği görülmektedir. Bu durum, yazarların hastalık durumunu çocuklara daha açık bir biçimde sunarak belirsizliği azaltmayı amaçladıklarını düşündürmektedir. Bununla birlikte bazı kitaplarda hastalıkla ilgili herhangi bir bilgilendirmenin bulunmaması hastalığı yalnızca öykü bağlamında, dolaylı bir unsur olarak ele alma eğilimlerinden kaynaklı olabilir. Bu durum, çocuk edebiyatında

hastalık temasının sunumunda farklı anlatı tercihlerinin var olduğunu göstermektedir. McKeon ve diğerleri (2025) tarafından yapılan araştırmada, çölyak hastalığını konu alan resimli çocuk kitaplarının, bir iletişim aracı olarak nasıl kullanıldıkları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, bu tür kitaplarda hastalığın nedeni, belirtileri ve yönetimi hakkında bilgilere yer verildiği görülmüştür. Araştırmada resimli çocuk kitaplarının yalnızca bilgiyi aktaran araçlar değil; aynı zamanda hastalıkla ilgili belirsizliği azaltan ve normalleştirici bir anlatı zemini sunduğu vurgulanmıştır.

Hastane ortamında çocuğun sağlık durumunu iyileştirmede, hastaneye yönelik kaygı ve korkuyu azaltmada ebeveyn faktörünün önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanması için, hastane ortamında olabildiğince ailenin çocuğun yanında olması ve ailenin çocuğa refakat etmesi gerekmektedir. Çocuk kitaplarında refakatçi temsiline bakıldığında çoğunlukla anneleri veya anne-babaların birlikte temsil edildiği tespit edilmiştir. Alanda yapılan çalışmalara bakıldığında çocuk kitaplarını hastane ve hastalık bağlamında inceleyen çalışmaların sayıca az olduğu görülmektedir ve bu temada inceleyen bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Ancak refakatçiye ilişkin yapılan çalışmaların bulguları incelendiğinde çocuklarla hastaneye ziyarete genellikle annelerin katılım sağladığı, babaların tek başına eşlik etme durumlarının annelere nazaran daha düşük olduğu vurgulanmaktadır (Domínguez Aurrecoechea ve Lorenzo, 1998). Çocuk kitaplarında ele alınan olay örgüsünün gerçek yaşantının bir uzantısı olduğu düşünüldüğünde çocuk kitaplarında çoğunlukla anne veya anne-baba figürlerinin refakatçi olarak temsil edilmesinin olası olduğunu kanıtlamaktadır. Ayrıca çocuk kitaplarında refakatçinin temsil edilmesinin, hastalık sürecinde refakatçinin yalnızca fiziksel bir varlık olmadığını, aynı zamanda çocuk için duygusal bir destek kaynağı olduğunu, ebeveyn desteğiyle süreci daha kolay atlatabileceğini ve yaşadıklarını paylaşabileceğini anlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada resimli çocuk kitaplarında tıbbi durumlara yönelik duygusal tepkilerin temsili incelendiğinde, kitapların önemli bir bölümünde duygusal tepkilere açık bir biçimde yer verildiği, buna karşılık altı kitapta herhangi bir duygusal tepkinin sunulmadığı görülmektedir. Duygusal tepkilerin yer aldığı kitaplarda korku ve panik gibi olumsuz duyguların öne çıkması, çocuk karakterlerin sağlıkla ilgili durumları çoğunlukla tehdit edici veya kaygı verici bir deneyim olarak algıladığını düşündürmektedir. Bununla birlikte ağlama, bağırma, merak, üzüntü, kızgınlık ve kaygı/endişe gibi daha düşük frekanstaki duygular, duygusal çeşitliliğin mevcut olduğunu ancak temsillerin sınırlı ve seçici biçimde sunulduğunu göstermektedir. Sakinlik/sessizlik tepkisinin yalnızca bir kitapta yer alması, çocuk kitaplarında tıbbi süreçlerin çoğunlukla duygusal tepkiler üzerinden ifade edildiği söylenebilir. Öte yandan bazı kitaplarda duygusal tepkilerin hiç yer almaması, hastalık ve tıbbi işlemlerin daha nötr ve bilgi odaklı aktarılma istendiğini düşündürmektedir. Bu bulgular, resimli çocuk kitaplarının sağlık temalı içerikleri aktarırken duygusal deneyimleri belirli ölçüde görünür kıldığını; ancak bu görünürlüğü çoğunlukla olumsuz duygular etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Mülayim ve Feyman Gök (2023) tarafından yapılan araştırmada incelenen kitapların tamamında kaygı, endişe ya da korkuyu azaltmaya yönelik ifadeler kullanıldığı ve kitapların çoğunun çocukların duygusal gereksinimlerini karşılar nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Ceylan ve Kılınç (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, resimli çocuk kitaplarında öfke ve üzüntü duygularının kullanımı ve hikâyelerdeki karakterlerin bu duygularla başa çıkmak için başvurdukları stratejilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda; çocuk karakterlerin olumsuz duygularının hem metinde hem görsellerde açıkça gösterildiği ve bu duygularla baş etmeye yönelik çeşitli stratejilere belirli ölçüde yer verildiği belirtilmiştir.

Yapılan çalışmalarda uzun soluklu hastalık sürecinde çocuklara fiziksel aktivite veya hareket, sosyal destek, oyun temelli müdahale gibi nonfarmakolojik yöntemlerin kullanımının çocukların hastalıkla baş etmesini kolaylaştırdığı vurgulanmaktadır (Rapti vd., 2023). Çocuk kitaplarında çocukların hastalıkla nasıl baş ettiklerinin temsiline yer verilmesi hem kitap aracılığıyla çocuğa kendi baş etme stratejisini belirlemede hem de okuyucu yani ebeveynleri, sağlık çalışanlarını baş etme stratejilerine ilişkin bilgilendirmeyi sağlamaktadır. Çalışma bulgularına bakıldığında çalışma kapsamında ele alınan kitapların 17'sinde bu baş etme stratejilerine yer verildiği görülmektedir. Bu sayı çocuk kitaplarının çoğunlukla baş etme stratejilerine yer verdiğini ve bu yöntemlerin genellikle nonfarmakolojik yöntemler olduğunu göstermektedir. Alandaki çalışmalar incelendiğinde bu çalışma sonucuna paralel olarak çocukların hastalığa ilişkin baş etme stratejilerinin; geri çekilerek, iletişim kurarak, fiziksel rahatlık arayışında bulunarak ele alındığı görülmektedir. Bu çalışma; çocuk kitaplarının hastanelerde dikkat dağıtan ve hastaneye yönelik korku ile kaygıyı azaltma amacıyla kullanılabileceği vurgulamakta; bu yönüyle çocuk kitaplarının önleyici ve destekleyici bir araç olarak kullanılabileceğini ortaya koymaktadır (Van der Ziel vd., 2025).

Araştırmada, resimli çocuk kitaplarında iyileşme süreci temasının temsili incelendiğinde, kitapların önemli bir bölümünde iyileşme sürecine ilişkin açık anlatımlara yer verildiği, buna karşın on kitapta bu sürecin gösterilmediği belirlenmiştir. İyileşme sürecinin çoğu kitapta görünür olması, çocuk okurlara hastalık sonrası toparlanmanın doğal ve yönetilebilir bir süreç olduğu yönünde güven verici bir mesaj sunma amacıyla ilişkilendirilebilir. Buna karşılık bazı kitaplarda iyileşme sürecine yer verilmemesinin, metinsel kurgunun teşhis ve müdahale aşamalarına odaklanmasından ya da yazarların hastalık temasını daha sade bir şekilde ele alma yönündeki kurgusal tercihlerinden kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Öneriler

Bu çalışmada, çocuk kitaplarında hastalık ve hastane temasının çocuk bakış açısıyla nasıl temsil edildiği incelenmiştir. Bulgular, kitaplarda yer alan tıbbi personel, tıbbi alet, tıbbi işlemler, semptomlar ve iyileşme sürecine ilişkin temsillerin çocukların günlük yaşam deneyimleriyle büyük ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Özellikle çocuk kitaplarında, tıbbi personel temsilleri arasında doktor ve hemşire figürleri; tıbbi işlemler arasında muayene süreci; semptomlar arasında ise öksürük, ateş ve boğaz ağrısı gibi yaygın belirtiler ile ebeveyn refakatçi temsilleri ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, hastalıkla baş etme ve bilgilendirme temalarının yer alması, çocukların hastalık sürecini anlamlandırmalarını ve bu süreci daha güvenli algılamalarını desteklemektedir. Genel olarak bu temsillerin, çocukların hastalık ve hastaneyi korkutucu değil, doğal ve geçici bir süreç olarak algılamalarına katkı sağladığı; çocuk dostu dil ve çocuğa uygun bakış açısıyla ele alındığında çocuk kitaplarının bilgilendirici ve destekleyici bir işlev üstlendiği sonucuna varılmıştır. Çalışma hastaneye yönelik resimli hikâye kitaplarını inceleyerek alandaki boşlukları doldursa da sınırlılıkları vardır. Öncelikle, gelecek çalışmalarda hastaneye yönelik çocuk kitaplarının hem betimleme hem de resimlemeye göre bütüncül bir şekilde incelenmesi, hikâye kitaplarına ek olarak tanıtıcı kitapların da incelenmesi hastalık ve onunla ilişkili tüm süreçler

hakkında daha kapsamlı bir değerlendirme yapılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Gelecek çalışmalarda incelenen kitap sayısının artırılması ve yaş aralığının genişletilmesi, hastane temalı çocuk kitaplarının çok boyutlu ve daha derinlemesine incelenmesine katkı sağlayacaktır.

Yazar Katkı Oranları

Tüm yazarlar makalenin tüm süreçlerinde eşit oranda rol almışlardır. Tüm yazarlar çalışmanın son halini okumuş ve onaylamıştır.

Çıkar Çatışma Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Etik Kurul İzin Belgesi

Yazarların etik sorumlulukları başlığının 10. Maddesinde yer alan “Doküman analizi ile gerçekleştirilmiş çalışmalarda etik kurul onayına gerek yoktur.” bilgisinden hareketle araştırmanın etik kurul onay belgesi bulunmamaktadır.

Yapay Zekâ Bilgisi

Yazarlar, makale hazırlık sürecinde yapay zekâ araçlarından yararlanmamıştır.

KAYNAKÇA

- Akgün, E., & Karaman Benli, G. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarla bibliyoterapi: Bir uygulama örneği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11(1), 100–111. <https://doi.org/10.18863/pgy.392346>
- Alak, V. (1993). Hastaneye ameliyat olmak üzere gelen 7–14 yaş grubu çocukların korkuları ve hemşirelik uygulamaları [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Başbakkal, Z., Sönmez, S., Celasin, N. Ş., & Esenay, F. (2010). 3–6 yaş grubu çocuğun akut bir hastalık nedeniyle hastaneye yatışa karşı davranışsal tepkilerinin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 456–468.
- Bayraktar, V. (2016). Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi. F. Alisinanoğlu & V. Bayraktar (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (ss. 1–12) içinde. Vize Yayıncılık.
- Bhurtel, R., Pokhrel, R. P., & Kalakheti, B. (2022). Acute respiratory infections among under-five children admitted in a tertiary hospital of Nepal: A descriptive cross-sectional study. *JNMA: Journal of the Nepal Medical Association*, 60(245), 17–21. <https://doi.org/10.31729/jnma.6889>
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (31. bs.). Pegem Akademi.
- Carroll, S. M., & Rosa, K. C. (2015). Role and image of nursing in children's literature: A qualitative media analysis. *Journal of Pediatric Nursing*, 30(1), 98–106. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2015.09.009>
- Ceylan, Ş., & Kılınç, N. (2022). Resimli çocuk kitaplarının incelenmesi: Öfke ve üzüntü duyguları. *Yıldız Journal of Educational Research*, 6(2), 106–121. <https://doi.org/10.14744/yjer.2021.005>
- Çelebi, A., Aytekin, A., Küçükoğlu, S., & Çelebioğlu, A. (2015). Hastanede yatan çocuk ve oyun. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 5(3), 156–160.
- Domínguez Aurrecoechea, B., & Lorenzo, J. A. (1998). Acompañantes de los niños a la consulta de pediatría: ¿Algo está cambiando? *Atención Primaria*, 22(7), 444–449.
- Emiroğlu, F. N., & Akay, A. P. (2008). Kronik hastalıklar, hastaneye yatış ve çocuk. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 22(2), 99–105.
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(2), 155–168.
- Ersoy, A. Ö., & Bayraktar, V. (2017). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kitaplarının özellikleri. A. Turla (Ed.), *Her yönüyle okul öncesi eğitim: Çocuk edebiyatı* (4. bs., ss. 9–42) içinde. Hedef CS Basın Yayın.
- Gökler, B. (1999). Ölümcül hastalık karşısında çocuk, aile ve hekim. A. Ekşi (Ed.), *Ben hasta değilim: Çocuk sağlığı ve hastalıklarının psikososyal yönü* (ss. 471–475) içinde. Nobel Tıp Kitabevleri.
- Gündüz, S., Yüksel, S., Aydeniz, G. E., Aydoğan, R. N., Türksoy, H., Dikme, İ. B., & Efendiler, İ. (2016). Çocuklarda hastane korkusunu etkileyen faktörler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59(4), 161–168.
- Kaytez, N. (2018). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde gelişim. F. A. Güngör Aytar (Ed.), *Gelişim psikolojisi* içinde (s. 198). Hedef CS Basın Yayın.

- Kılınç, F. (2020). Çocuk edebiyatının çocukların gelişimlerine katkısı. Ş. Ceylan (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (ss. 57–82) içinde. Eğiten Kitap.
- Köle, G. S., & Yıldız, İ. (2025). The relationship between fear of medical procedures and psychosocial symptoms in hospitalized children: A cross-sectional study. *Journal of Pediatric Nursing*, 84, 149–155. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2025.05.025>
- Kurt, G., & Serdaroğlu, H. U. (2024). Prevalence of infectious diseases in children at preschool education institutions and stakeholder opinions. *Children*, 11(4), 447. <https://doi.org/10.3390/children11040447>
- Li, C., Chen, Q., Zhuang, X., Wu, Y., & Hu, R. (2025). The effectiveness of picture books on reducing preoperative anxiety in children: A systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *Journal of Clinical Nursing*, 34(8), 3406–3416. <https://doi.org/10.1111/jocn.17747>
- McKeon, L., Gildersleeve, J., & Mullens, A. B. (2025). The strategies of picture books as a mode of health communication for young children with coeliac disease. *Children*, 12(5), 530. <https://doi.org/10.3390/children12050530>
- Mehar, D.-E.-N., Nichols, S., Jordan, A., Moseley, G. L., Noel, M., & Wallwork, S. B. (2025). Representation of pain and injury in children's picture books: A content analysis. *European Journal of Pain*, 29(8), e70102. <https://doi.org/10.1002/ejp.70102>
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 273–294. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227356>
- Mülayim, B., & Feyman Gök, N. (2023). Erken çocukluk dönemine yönelik pandemi temalı çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(88), 1993–2013. <https://doi.org/10.17755/esosder.1259853>
- Nagera, H. (1978). Children's reactions to hospitalization and illness. *Child Psychiatry and Human Development*, 9(1), 3–19. <https://doi.org/10.1007/BF01463215>
- Oğuzhan, M., & Erden, G. (2012). Kronik ve ölümcül hastalığı olan çocuklarda ve ailelerinde ortaya çıkan sorunlar ve psikososyal müdahalenin önemi. *New Symposium Journal*, 50(3), 167–179.
- Özen, M., Baysan, M. P., Koyunoğlu, E., & Yükselen, A. (2022). 3–6 yaş resimli öykü kitaplarındaki kadın ve erkek karakterlerin mesleki açıdan incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 77–90. <https://izlik.org/IA77FY99WE>
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi.
- Rapti, C., Dinas, P. C., Chryssanthopoulos, C., Mila, A., & Philippou, A. (2023). Effects of exercise and physical activity levels on childhood cancer: An umbrella review. *Healthcare*, 11(6), 820. <https://doi.org/10.3390/healthcare11060820>
- Rennick, J. E., Dougherty, G., Chambers, C., Stremler, R., Childerhose, J. E., Stack, D. M., Harrison, D., Campbell-Yeo, M., Dryden-Palmer, K., Zhang, X., & Hutchison, J. (2014). Children's

psychological and behavioral responses following pediatric intensive care unit hospitalization: The Caring Intensively Study. *BMC Pediatrics*, 14, 276. <https://doi.org/10.1186/1471-2431-14-276>

Santrock, J. W. (2017). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Sever, S. (2019). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem Yayınları.

Szeremy, Y. (2018). *Sağlık temasını içeren Türkçe ve yabancı dillerdeki çocuk kitaplarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Van der Ziel, S., Gol, J. M., van Vliet, M. J., & Rosmalen, J. G. M. (2022). "One time I fell, but I didn't have to cry": A qualitative study on everyday physical complaints in children. *BMC Pediatrics*, 22(1), 383. <https://doi.org/10.1186/s12887-022-03442-8>

Van der Ziel, S., Hogendoorn, E., Jorge, B. A., van Dijk, M. W. G., van Vliet, M. J., & Rosmalen, J. G. M. (2025). 'Bear feels sick': A systematic review of picture books about physical symptoms in Dutch children's literature. *Child: Care, Health and Development*, 51(2), e70069. <https://doi.org/10.1111/cch.70069>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Introduction

From birth, children have not only physiological needs such as nutrition, sleep, and hygiene, but also social-emotional needs such as love, trust, attention, coping with fears, and the presence of parents. One of the needs that continues throughout children's development is the need for healthcare services (Er, 2006). Hospitals represent uncertainty, fear of possible pain, and an unfamiliar environment not only for adults but also for children (Oğuzhan and Erden, 2012). The extent to which children are affected by this process varies depending on factors such as age, developmental level, duration of illness, preparation for hospitalization, family approach, and previous health experiences. Considering the developmental characteristics of the preschool period, how the hospital experience is perceived in this age group and what kind of effects it creates has become an important research topic. This is because the preschool period is a time when the child's cognitive, language, and social-emotional development accelerates, areas of interest begin to form, and new life experiences are gained (Kaytez, 2018).

During this period, children have certain cognitive limitations. Some of these include egocentrism, difficulty taking perspective, perception-based thinking, concretism, and difficulty understanding abstract concepts (Santrock, 2017). In this context, interventions appropriate to the child's age and development and developmentally structured support become important. The use of concrete, visual, and story-based materials, such as illustrated children's books, are effective tools that help children make sense of the hospital process, reduce uncertainty, and cope with anxiety. Picture books contribute significantly to children's adaptation processes with their visual content, effective use of language, and structure that allows for the concrete expression of emotional experiences (Akgün et al., 2019). Through the plot, children can identify with the characters and express their own feelings and thoughts more openly; they can also apply coping strategies by modeling the reactions of the characters. Therefore, addressing the hospital theme in illustrated children's books is important in terms of enabling children to recognize their feelings and thoughts about the hospital, realize that this experience is a natural process that other children may also go through, and internalize appropriate coping strategies by observing them (Kılınç, 2020).

Method

This study was conducted using a descriptive content analysis model based on document review within the scope of a qualitative research approach. The study systematically examined picture storybooks about hospitals in terms of medical personnel, medical equipment and procedures, symptoms, information about the disease, the presence of a companion, children's feelings and behaviors regarding the disease and the hospital, coping strategies, and how the recovery process is addressed. A total of 23 children's books were examined in the study. In the process of determining the books to be examined, a search was conducted in bookstores using the keywords "hospital," "patient," and "sick child." As a result of the searches, books that directly addressed the hospital were identified; books that were only "promotional books" were excluded from the scope of the study.

To conduct an in-depth analysis of picture storybooks aimed at hospitals, the “Hospital-Oriented Storybook Analysis Form” developed by researchers was utilized. Descriptions related to “medical personnel,” “medical equipment,” “medical procedures,” “symptoms,” “information about the illness,” “children's feelings and behaviors related to illness/hospital,” “coping strategies,” “companions,” and “recovery processes.” This list was expanded as needed during the research process, and similar findings were combined to create themes and sub-themes. Themes and sub-themes were systematically structured to present the findings in a clearer and more understandable way for the reader, and the findings were supported by sample sentences taken from books.

Result and Discussion

This study examines how the themes of illness and hospitals are represented in children's books from a child's perspective. The findings show that representations of medical personnel, medical equipment, medical procedures, symptoms, and the recovery process in books largely correspond with children's daily life experiences. Particularly in children's books, the representations of medical personnel include doctors and nurses; medical procedures include the examination process; symptoms include common signs such as coughing, fever, and sore throat; and parental accompaniment representations are prominent. In addition, the inclusion of themes of coping with illness and providing information supports children's understanding of the illness process and helps them perceive this process as safer. Overall, it has been concluded that these representations contribute to children perceiving illness and the hospital not as frightening, but as a natural and temporary process; when approached with a child-friendly language and child-appropriate perspective, children's books serve an informative and supportive function.